

Roll No.

E-3502

M. A. (Previous) EXAMINATION, 2021

SANSKRIT

Paper First

(वैदिक साहित्यम्)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचना : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. (क) अधस्तनेषु ऋषिदेवताछन्दःपुरस्सरं मंत्रद्वयं व्याख्येयम्—

12½

(i) अग्निमीडे पुरोहितम् यज्ञस्य देवमृत्विजम् ।

होतारं रत्नधातमम् ॥

(ii) सहस्रशीर्षा पुरुषं सहस्राक्षः सहस्रपात् ।

सभूमिं विश्वतोवत्वात्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ॥

(iii) यो जात एव प्रथमो मनस्वान्

देवोदेवान्क्रतुना पर्यभूषत् ।

यस्य शुष्माद्रोदसी अभ्यसेतां

नृम्णस्य महना स जनास इन्द्रः ॥

P. T. O.

(iv) विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्रवोचं
 यः पार्थिवानि विममे रजांसि ।
 यो अस्कभायदुत्तरं सधरस्थं
 विचक्रमाणस्त्रे धोरु गायः ॥

(ख) पुरुषसूक्तस्य सारांशो लेख्यः । 12½

अथवा

अग्नेः स्वरूपं वर्णयत ।

2. ऐतरेय ब्राह्मणान्तर्गत हरिश्चन्द्रोपाख्यानस्य सारं संक्षेपेण
 विलिखत । 25

अथवा

ऐतरेय ब्राह्मणग्रन्थस्य परिचयो देयः ।

3. (क) ईशावास्योपनिषदस्य दार्शनिकमहत्वं प्रतिपादयत । 12½

अथवा

ईशावास्योपनिषदस्य सारं संक्षेपेण प्रतिपाद्यताम् ।

(ख) अधस्तनेषु कारिकाद्वयं व्याख्येयम्— 12½

- (i) कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः ।
 एवन्त्वयिनान्यथेतोस्ति न कर्म लिप्यते नरे ॥
- (ii) यस्तु सर्वाणि भूतान्यात्मनेवानुपश्यति ।
 सर्वभूतेषु चात्मानन्ततो नव्विचिकित्सति ॥

(iii) अग्नेनय सुपथारायेऽस्मान्विश्वानिदेवव्युनानिविद्वान् ।

युयोद्ध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनमऽउक्तिं विधेम् ॥

(iv) हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्या पिहितम्मुखम् ।

यो सा वा दित्ये पुरुषः सोसावहम् ॥

4. (अ) निरुक्तमतानामधोलिखितानां पदानां निर्वचनम्
(कोऽपि त्रयः)— 12 $\frac{1}{2}$

(i) निघण्टुः

(ii) वैश्वानरः

(iii) वाक्

(iv) आदित्यः

(v) मेघः

(vi) अग्निः

(ब) अधस्तनेषु किमपि द्वयं परिचयो देयः— 12 $\frac{1}{2}$

(i) ऋग्वेदः

(ii) यजुर्वेदः

(iii) सामवेदः

(iv) अथर्ववेदः